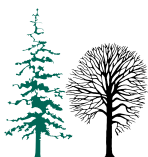

11. september 2018, Ljubljana

Zbornik zaključne konference CRP projekta
»Priprava strokovnih izhodišč za turistično
in rekreacijsko rabo gozdov«

TRAJNOSTNA REKREACIJA IN TURIZEM V GOZDU

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
SLOVENIAN FORESTRY INSTITUTE

ZRC SAZU

Znanstvenoraziskovalni center
Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Pravna fakulteta
Univerza v Ljubljani

Univerza v Ljubljani

Konferenca »Trajnostna rekreacija in turizem in v gozdu« je bila izvedena ob zaključku projekta: »Priprava strokovnih izhodišč za turistično in rekreacijsko rabo gozdov« v okviru Ciljnega raziskovalnega programa – CRP »Zagotovimo.si hrano za jutri« (nosilka dr. Urša Vilhar, Gozdarski inštitut Slovenije, šifra projekta: V4-1630)

Projekt so financirali:

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
 GOZDARSTVO IN PREHRANO**

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
 REPUBLIKE SLOVENIJE

Projektne partnerji:

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
 SLOVENIAN FORESTRY INSTITUTE

ZRC SAZU

Znanstvenoraziskovalni center
 Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Pravna fakulteta
 Univerza v Ljubljani

Univerza v Ljubljani

Izdajatelj: Gozdarski inštitut Slovenije, Založba *Silva Slovenica*, Ljubljana 2018

Naslov: TRAJNOSTNA REKREACIJA IN TURIZEM V GOZDU, Zbornik zaključne konference CRP projekta »Priprava strokovnih izhodišč za turistično in rekreacijsko rabo gozdov«, September 2018, Ljubljana

Odgovorni urednici: Urša Vilhar, Katarina Flajšman

Uredniški odbor publikacije: Katarina Flajšman, Peter Železnik, Urša Vilhar

Tehnični urednik: Peter Železnik

Oblikovanje: Tomaž Plečko

Fotografija na naslovnici: skitterphoto.com

Izdaja: 1. elektronska izdaja

Cena: brezplačno

Elektronski izvod: DOI 10.20315/SilvaSlovenica.0010

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=296511744

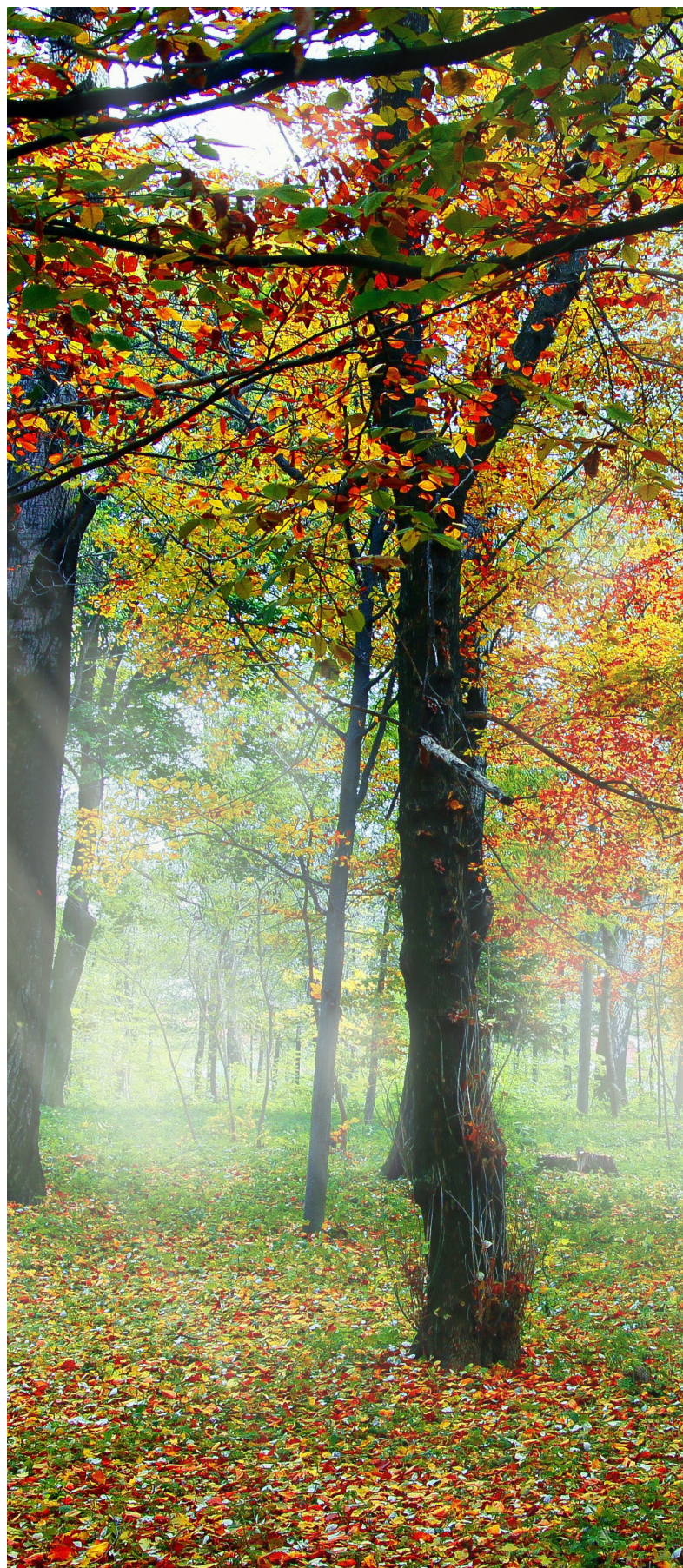
ISBN 978-961-6993-45-6 (pdf)

Znanstveni odbor

dr. Anže Japelj
dr. Aleš Smrekar
dr. Katarina Flajšman
dr. Mateja Šmid Hribar
dr. Maša Kovič Dine
dr. Peter Kumer
dr. Tine Grebenc
dr. Urša Vilhar
mag. Peter Zajc

Organizacijski odbor

dr. Anže Japelj
dr. Aleš Smrekar
dr. Katarina Flajšman
dr. Mateja Šmid Hribar
dr. Maša Kovič Dine
dr. Peter Kumer
dr. Tine Grebenc
dr. Urša Vilhar
mag. Peter Zajc

Predgovor

Rekreacijska in turistična raba gozdov v Sloveniji je v porastu. Razlogov je več, med drugim tudi ugodne naravne danosti ter pestrost in ohranjenost gozdov v Sloveniji. K dejanski rabi in izrabi potencialov za turizem in rekreacijo v gozdu nedvomno prispeva tudi ozaveščenost prebivalcev o pomenu gibanja v naravi za zdravje in dobro počutje ter intenzivno oglaševanje proizvajalcev in prodajalcev športne opreme za prosti čas. Pomemben dejavnik je tudi povečanje ponudbe in povpraševanja za različnimi turističnimi produkti, kot so opazovanje živali ali lov, vodeni pohodniški ali kolesarski izleti, nabiralništvo in drugo. Pri tem seveda obstajajo koristi za uporabnike oziroma izvajalce turističnih in rekreativnih dejavnosti, hkrati pa se na drugi strani pojavljajo različni konflikti na ravneh lastništva ter upravljalcev in uporabnikov gozdnega prostora. Med pogostejšimi konflikti prepoznavamo negativne vplive turističnih in rekreativnih dejavnosti na sam gozdni ekosistem, poseganje v lastninsko pravico lastnikov gozdov, navzkrižje interesov med deležniki ali med različnimi rabami gozda in podobno.

Zaključna konferenca projekta »Priprava strokovnih izhodišč za turistično in rekreacijsko rabo gozdov« v okviru Ciljnega raziskovalnega programa – CRP »Zagotovimo.si hrano za jutri« z naslovom »TRAJNOSTNA REKREACIJA IN TURIZEM V GOZDU« je bila odlična priložnost za obravnavo te problematike z ekološkega, družbenega in ekonomskega vidika. Predavatelji in udeleženci so izpostavili vrsto težav in predlogov, ki bodo lahko v pomoč zakonodajalcem in upravljalcem gozdov ter zavarovanih območjih kot tudi ponudnikom turističnih produktov. Kot glavni izzivi so bili omenjeni vzpostavitev komunikacije in sodelovanja med lastniki gozdov ter obiskovalci, turisti, revirnimi gozdarji na lokalni ravni, potem učinkovit nadzor v skladu z že obstoječo zakonodajo, vzpostavitev spremljanja negativnih učinkov na gozdne ekosisteme ter mehanizmov za omejevanje le-teh, ter kako omogočiti lastnikom gozdov ter lokalnim skupnostim večje vključevanje v turistično ponudbo. Kot eno ključnih nalog pa so vsi udeleženci izpostavili ozaveščanje o ohranjanju in varstvu gozdov ter spoštljivem odnosu do narave.

dr. Urša Vilhar
Vodja projekta

Program konference

9:00 – 9:15	Pozdravni nagovor direktorja Gozdarskega inštituta Slovenije	P. Simončič
9:15 – 9:30	Pozdravni nagovor in predstavitev projekta	U. Vilhar
9:30 – 10:30	<p>1. PANEL: Turistična in rekreacijska raba gozda v Sloveniji in svetu</p> <p>A. Smrekar, P. Kumer, M. Šmid Hribar: Študija o KPTRŠH primerjava iz leta 2010 in anketa za celotno Slovenijo 2017</p> <p>D. Macura: Gozd kot dejavnik okoljske kondicije</p> <p>P. Železnik: Gozdna pedagogika – priložnost ali nuja za turizem v gozdu?</p> <p>H. Smrekar, M. Kržič, M. Kostevc, A. Japelj: Rekreacijske navade in motivi obiskovalcev Rožnika</p>	Moderira: P. Zajc
10:30 – 11:00	Odmor s kavo	
11:00 – 12:00	<p>2. PANEL: Trajnostni gozdni turistični produkt – primeri dobrih praks</p> <p>P. Zajc: Parki enoslednic – je to odgovor na urejeno gorsko kolesarjenje</p> <p>K. Plevnik: Turistični in rekreativni potencial gozdov za turistične kmetije in lastnike gozdov</p> <p>J. Prah: Turizem smo ljudje</p> <p>I. Kavčič, A. Majič Skrbinšek: Medvedu prijazen turizem – smernice za odgovorno ravnanje</p>	Moderira: M. Šmid Hribar
12:00 – 13:00	<p>3. PANEL: Zakonodajni vidiki turistične in rekreacijske rabe gozda</p> <p>M. Kovič Dine: Zakonodajni vidiki turistične in rekreacijske rabe gozdov</p> <p>G. Cerar: Zakonodaja in predpisi kot jih vidijo lastniki gozdov</p> <p>M. Koprivnikar: Predlog izhodišč za spremembo zakonodaje s strani lastnikov gozdov</p>	Moderira: M. Kovič Dine
13:00 – 14:00	Odmor s prigrizkom	
14:00 – 15:00	<p>4. PANEL: Problematika turistične in rekreacijske rabe gozda z vidika deležnikov</p> <p>P. Kumer, M. Šmid Hribar, A. Smrekar: Gozd kot prostor številnih interesov in priložnosti</p> <p>T. Grebenc, H. Štraus: Perspektive mikoturizma v Sloveniji in Evropi</p> <p>S. Šerod: Izhodišča za razmišljanje o urejanju gospodarjenja z gobami</p>	Moderira: A. Japelj
15:00 – 16:00	Razprava in zaključki	Vodi: U. Vilhar

Predstavitev CRP projekta »Priprava strokovnih izhodišč za turistično in rekreacijsko rabo gozdov«

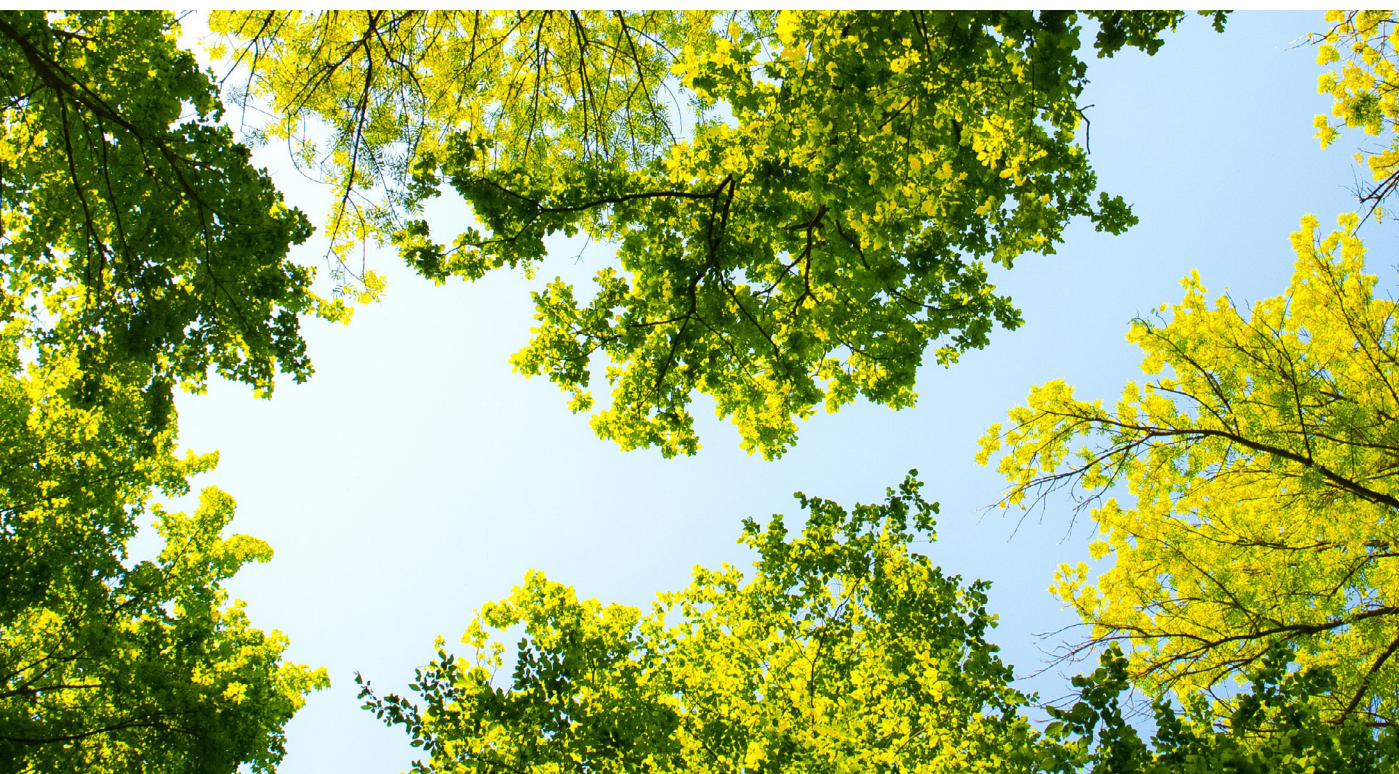
Urša Vilhar¹

¹ Gozdarski inštitut Slovenije

Po podatkih Eurobarometra (2014) kar 40 % prebivalcev Evropske unije, ki se ukvarjajo s športom ali katero drugo fizično aktivnostjo, to izvaja v parku, na prostem ali v naravi. Slovenci smo znatno nad povprečjem, saj se s športom v parku, na prostem ali v naravi ukvarja kar 60 % prebivalcev. Zanimanje za športe na prostem, še posebej doživljajske, se je znatno povečalo v 90. letih 20. stoletja (Jensen in Guthrie, 2006). K naraščanju rekreacije in turizma v gozdu nedvomno prispeva tudi vedno večja ozaveščenost ljudi o pomenu gibanja v naravi za zdravje in dobro počutje, intenzivno oglaševanje proizvajalcev opreme za prosti čas ter naraščanje povpraševanja za turističnimi produkti v gozdu. Ljudje iščejo ponudbe za organizirano opazovanje živali ali lov, gorsko kolesarjenje, pohodništvo, nabiralništvo in drugo. Pri tovrstnih turističnih dejavnostih obstajajo na eni strani koristi in sinergije za uporabnike in izvajalce, na drugi pa lahko prihaja do različni konfliktov, povezanih na primer s pridobitno dejavnostjo na zasebnih gozdnih parcelah.

V prispevku predstavljamo rezultate projekta »Priprava strokovnih izhodišč za turistično in rekreacijsko rabo gozdov,« ki ga koordinira Gozdarski inštitut Slovenije. V sodelovanju s partnerji (Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani) smo pripravili procesne smernice za razvoj trajnostnega gozdnega turističnega produkta, ki bodo služile kot neke vrste univerzalno orodje razvijalcem tovrstnih poslovnih idej. Predstavljamo tudi predlog strokovnih izhodišč za spremembo gozdarske zakonodaje na področju turizma in rekreacije v gozdovih Sloveniji.

Ključne besede: Turizem, rekreacija, gozd, zakonodaja

Študija o KPTRŠH primerjava iz leta 2010 in anketa za celotno Slovenijo 2017

Aleš Smrekar¹, Peter Kumer¹, Mateja Šmid Hribar¹

¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Kakovost bivanja je izjemno pomembna vrednota v življenju sodobnega človeka, ki se ne meri le z materialnim blagostanjem, temveč vse bolj tudi z dostopnostjo do zelenih površin. Med prebivalci mest imajo drevesa oziroma gozdovi prav posebno mesto. Na podlagi ankete izvedene v Ljubljani leta 2018 in ankete izvedene v celotni Sloveniji leta 2017 predstavljamo nekaj temeljnih zaključkov. V Ljubljani je več vrst gozdov, med njimi prav posebno mesto zavzema območje Rožnika s Šišenskim hribom, ki je primer mestnega gozda in je že od leta 1984 vključen v krajinski park. Celotno zavarovano območje ima po oceni, ki je bila narejena na podlagi študije iz leta 2010 kar okoli 1.750.000 obiskovalcev na leto. Precejšnje nasprotje je samo nekaj kilometrov oddaljen gozd na Golovcu, ki ga Ljubljanci dojemajo kot precej bolj naravnega. Najpogosteje odhajajo v gozd nekajkrat tedensko, vendar precej večkrat na Golovec, kar je po podatkih vseslovenske ankete bližje slovenskemu povprečju. Za odtenek manj časa se ljudje ob posamičnem obisku zadržujejo na Rožniku kot na Golovcu. Tako na slednjem kot v slovenskih gozdovih jih preživi dobra polovica več kot eno uro. V slovenskih gozdovih se jih štiri petine sprehaja, medtem ko je v izbranih ljubljanskih gozdovih ta delež večji še za desetino. Radi tudi tečejo, sprehajajo pse, posedajo... Gozd na Rožniku in Golovcu predstavlja obiskovalcem predvsem sprostitvev, možnost za rekreacijo, doživljanje naravne dediščine in naravnih lepot...

Gozd kot dejavnik okoljske kondicije

Dušan Macura¹

¹ Zavod Enajsta akademija

Kondicija je zmogljivost organizma/sistema, da z ustrezno učinkovitostjo opravlja svoje funkcije. V sodobnem svetu, ko je okolje izpostavljeno izjemnemu pospeševanju mikrociklov, ki tvorijo okolje, prihaja v ospredje mejna zmogljivost. Pri živem organizmu sta ob mejnih obremenitvah izpostavljena metabolizem in regeneracija. Okolje, v katerem organizem biva, pa funkcionira po enakih načelih. V obeh primerih gre za vitalno komunikacijo in soodvisnost. Skupna značilnost gozda in športa je ta, da je šport socialni, gozd pa naravni resurs z veliko neocenjeno vrednostjo. V sodobni tržni družbi pa šteje le tržna vrednost. V takih razmerah je v ospredju redukcija vrednosti neprecenljivih resursov. Tako se vrednost športa v največji meri enači z vrednostjo športnih dosežkov, vrednost gozda pa z vrednostjo lesa. Najbolj dragoceni učinki, ki so nevidni in težko sledljivi, pa ostanejo spregledani ter neovrednoteni. Gozd kot najbolj efektiven naravni resurs, prav tako, kot šport, zavzema visoko mesto na sistemu vrednot. Splošni problem pri vrednotah pa je v odnosu do le-teh, oziroma v sledenju vrednotam. Prvi specifični problem pri tem odnosu je sindrom samoumevnosti (zrak, vodo, tla pod nogami, kot tudi gozd jemljemo za same od sebe dane prvine življenja, ki so vselej na voljo). Druga taka sistemizirana past je prepričanje, da so največ vredni in dobri pojavi samozadostni, da se tisto, kar je dobro, vzdržuje samo od sebe. Da je dovolj zgolj ugotoviti, kaj je dobro. V resnici je ravno nasprotno: več, kot pojav tehta na lestvici dragocenosti, bolj je občutljiv in potreben vzdrževanja in varovanja. Pri vzpostavljanju in uravnavanju odnosa do česar koli so nujne tri postavke: doživljanje (ki se nanaša na neposreden stik s pojavom in vzgojo), zavedanje (ki se nanaša na učenje in osveščanje) ter temu pojavu primerno ravnanje (ki se nanaša na poklicno obravnavo pojava glede uporabe, vzdrževanja in varovanja). Kakor športna dejavnost ni možna brez neposredne telesne aktivnosti, tako tudi zavedanje o pomembnosti gozda ni možno brez neposrednega stika z njim. Ta neposrednost pa še zdaleč ni preprosta.

Prispevek z omenjenih zornih kotov obravnava vprašanje aktivne obljudenosti gozda.

Gozdna pedagogika – priložnost ali nuja za turizem v gozdu?

Peter Železnik¹

¹ Gozdarski inštitut Slovenije

Gozdna pedagogika se je v zadnjih desetletjih iz izobraževanja o gozdu in gozdarstvu razvila v veliko pomembnejše orodje vzgoje za trajnostni razvoj. Gozdarstvo oziroma gospodarjenja z gozdovi lahko služi kot model hkratnega upoštevanja treh stebrov trajnostnega razvoja: ekonomskega, socialnega in okoljskega stebra. Le ob vključevanju vseh treh lahko računamo na vzdržen obstanek človeštva na Zemlji. Gozdna pedagogika uporablja gozd kot učno okolje. Gozd ljudje dojemamo kot prvinsko okolje, ki nas privlači, navdihuje ali celo straši. Prav zaradi tega, ker vzbuja v ljudeh globoka, recimo »prvinska« čustva, je izredno uporabno okolje za vzpostavljanje osebnega odnosa do sveta. Prav to pa je temelj okoljske vzgoje. Gozdna pedagogika s svojimi pristopi lahko predstavlja pomembno metodo pri zagotavljanju vzdržnega razvoja turizma v gozdu (ali izven njega). Predstavitev osnov trajnostnega razvoja bi moral biti integralen del vsake organizirane turistične dejavnosti v gozdu, saj lahko le tako zagotovimo, da tudi s pomočjo obiskovalcev gozdni prostor ne bomo degradirali.

Ključne besede: gozdna pedagogika, trajnostni turizem, trajnostna raba gozda, vzgoja za trajnostni razvoj, degradacija gozda, okoljska vzgoja

Rekreacijske navade in motivi obiskovalcev Rožnika

Helena Smrekar¹, Miha Kržič¹, Miha Kostevc¹, Anže Japelj²

¹ Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

² Gozdarski inštitut Slovenije

Območje Rožnika (Mostec, Tivoli, Cankarjev vrh) je izjemno pomembno za vsakodnevno rekreacijo, predvsem okoliških prebivalcev Ljubljane, zato smo želeli podrobneje izvedeti kakšne so njihove rekreacijske navade in motivi, da obiščejo gozdove Rožnika. V maju 2018 smo v dopoldanskih in popoldanskih urah opravili anketiranje pri treh vstopnih točkah Rožnika in v neslučajnostni vzorec zajeli 160 mimoidočih obiskovalcev. Zbrali smo tudi njihove socio-demografske podatke. Za analizo odgovorov smo uporabili metode deskriptivne statistike in na vzorcu iz 63 % žensk in 37 % moških ugotovili da: (i) je najpogostejši razlog za obisk Rožnika preživljanje časa v naravi, najmanj ljudi pa se odloči za obisk, da bi počeli nove in vznemirljive stvari, (ii) je dejavnik, ki se obiskovalcem zdi najpomembnejši med obiskom Rožnika »zeleno, okolje na prostem«, najmanj pomembna dejavnika se jim zdita »parkirna mesta« in »prostor za piknik«. Ugotovili smo tudi, da povprečen obiskovalec obišče Rožnik približno vsak tretji dan v letu, v povprečju pa se tam zadrži 1 uro in 20 min. Za obisk Rožnika mora prepotovati v povprečju 3,2 km, ¼ obiskovalcev pa je doma v neposredni bližini Rožnika in za njegov obisk prepotujejo manj kot 500 m. Polovica ljudi obišče Rožnik sama, druga polovica pa v družbi vsaj ene ali več oseb. Povprečna starost obiskovalcev skupno za moške in ženske je 42 let. 54 % obiskovalcev ima opravljeno vsaj višjo šolo, 43 % srednjo šolo, preostanek pa ima nižjo izobrazbo.

Ključne besede: Rožnik, rekreacijske navade, anketiranje

Parki enoslednic – je to odgovor na urejeno gorsko kolesarjenje

Peter Zajc¹

¹ Regionalna razvojna agencija za Koroško, d.o.o.

Gorsko kolesarjenje je šport na prostem, ki se izvaja na različnih cestah ali izven cest, na uradnih ali neuradnih utrjenih poteh z objekti ali brez njih. Odvija se lahko v širokem naboru različnih okolij, tudi v urbanih in zaprtih prostorih. Gorski kolesarji se med seboj razlikujejo po željah, opreми in značilnostih voženj (Zajc, 2016). Raziskava med slovenskimi gorskimi kolesarji (Zajc in Berzelak, 2016) je pokazala na štiri skupine glede na značilnosti voženj, ki se povezujejo s tremi prevladujočimi zvrstmi: kros, vsegorsko in gravitacijsko. Meje med njimi niso ostre, saj gorski kolesarji neredko izvajajo različne vrste, včasih tudi znotraj ene vožnje (Taylor, 2010a). Taylorjeva raziskava je nakazala, da so kolesarski parki in parki enoslednic privlačni zaradi namensko zgrajenih objektov in poti, namenjenih izključno gorskim kolesarjem. Gorsko kolesarjenje po utrjenih poteh v naravnem okolju pa lahko zadovoljuje druga pričakovanja, tudi z večjo estetsko vrednostjo in občutkom doživetja v naravi. V zadnji letih je tudi v Sloveniji opaziti nastajanja parkov enoslednic. To so zaključena območja z več enoslednicami različnih težavnosti, ki lahko vključujejo različne zemljaste in lesene objekte. Praviloma ne vključujejo žičniške infrastrukture, ampak se vzponi opravljajo s kolesarjenjem.

Ključne besede: Gorsko kolesarjenje, enoslednice, parki, gozdni prostor

Medvedu prijazen turizem – smernice za odgovorno ravnanje

Irena Kavčič¹, Aleksandra Majić Skrbinšek¹

¹ Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo

Slovenska populacija medvedov predstavlja najbolj severni del večje dinarsko-pindske populacije. Večina medvedov živi na območju južno od avtoceste Ljubljana-Trst, na Notranjskem in v Kočevsko-Belokranjski regiji. Visoke gostote medvedov in druge naravne danosti tega območja zato predstavljajo velik potencial za razvoj turizma povezanega z medvedi. Medvedi v Sloveniji živijo v krajini, ki se tesno prepleta z naselji in kmetijsko dejavnostjo. Njihova dolgoročna ohranitev je odvisna od sprejemljivosti vrste v lokalnem okolju. Turizem povezan z medvedi mora biti zato skrbno načrtovan, tako da v čim večji meri preprečuje možnost povečanja števila konfliktov z lokalnim prebivalstvom. Neustrezno pripravljene turistični produkti in obstoječa, pomanjkljivo urejena pravna ureditev opazovanja medvedov, imajo lahko negativen vpliv na vrsto.

V okviru projekta LIFE DINALP BEAR smo pripravili Smernice za odgovorno nepotrošno rabo medvedov v turizmu. Smernice narekujejo (i) nenehno prisotnost usposobljenih vodnikov ob turistih, kar zagotavlja boljši nadzor, (ii) ustrezno interpretacijo, kar poudarja izobraževalni vidik turistične izkušnje, hkrati pa podajajo (iii) priporočila za ustrezno infrastrukturo opazovalnic in pravilno vedenje na območju prisotnosti medveda, in tako zmanjšujejo potencialno negativne vplive na medvede. V prispevku bomo predstavili glavne poudarke smernic in osnutek predloga za izboljšanje pravno formalnega okvirja dejavnosti opazovanja medveda.

Pravni vidiki turistične in rekreacijske rabe gozdov

Maša Kovič Dine¹

¹ Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani

Turistična in rekreacijska raba gozdov sta v zadnjih letih v porastu. Posledica tega pa je povečano število različnih deležnikov, ki se vsakodnevno srečujejo v gozdu. Da gozd ne nudi samo ekonomskih koristi in predstavlja pomembno okolje za turistične in rekreacijske aktivnosti priznava že sam slovenski Zakon o gozdovih (ZG),¹ ki slednje uvršča med socialne funkcije gozdov: »zaščitno funkcijo – varovanje objektov, rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna, higiensko – zdravstvena funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot, funkcija varovanja kulturne dediščine, obrambna ter estetska funkcija;...« (avtoričin poudarek).² Takšno priznanje socialnih funkcij gozdov (poleg ekoloških in proizvodnih) zahteva primerno pravno ureditev, ki bo ovrednotila te funkcije in jih primerno upoštevala v povezavi z ostalimi funkcijami. To je tudi namen prvega odstavka petega člena ZG, ki določa, da se mora lastninska pravica na gozdovih izvrševati »tako, da je zagotovljena njihova ekološka, socialna in proizvodna funkcija«. Zato mora lastnik gozda dopustiti »v svojem gozdu prost dostop, razen za primere pridobitne turistične oziroma pridobitne rekreativne dejavnosti« ter »dopustiti v svojem gozdu čebelarjenje ter lov in rekreativno nabiranje plodov, zelnatih rastlin, gob in prosto živečih živali v skladu s predpisi.« Določba o prostem dostopu do gozdnih površin (za rekreacijo in turistično rabo) in do nabiranja gozdnih plodov je prisotna v večini evropskih zakonodaj, vendar pa vsaka država določa svoje kriterije za omejevanje tega prostega dostopa.³ V Sloveniji je omejitev vezana na pridobitno izvajanje turističnih in rekreacijskih aktivnosti ter količinsko pri nabiranju gob in drugih gozdnih plodov ter zelnatih rastlin.⁴ Omejitev vezana na pridobitno dejavnost pa prinaša za seboj vrsto nejasnosti, saj je v dejanski praksi večkrat težko začrtati mejo med pridobitno in nepridobitno aktivnostjo. Prav tako pa ni jasno kako naj lastnik gozda izrazi svojo »(ne)dopustitev« izvajanja pridobitnih turističnih in/ali pridobitnih rekreativnih dejavnosti ter kako uporabniki vedo za takšno voljo lastnika? Pri tem si lahko delno pomagamo z odločitvami Ustavnega sodišča, ki je ugotovilo, da je treba mejo med pridobitno in nepridobitno aktivnostjo določati od primera do primera: »kje je ta meja, je odvisno ne le od narave stvari, ki je predmet lastnine, temveč tudi od tega, kakšne obveznosti je zakonodajalec naložil lastniku v okviru določitve načina uživanja lastnine. Zato je treba omejitve lastninske pravice, potrebne za doseg gospodarske, socialne in ekološke funkcije lastnine, presoјati glede na konkretne okoliščine.«⁵ Glede predpisanega načina uživanja oz. izvrševanja lastnine pa je Ustavno sodišče opredelilo, da zgoraj omenjene določbe petega člena ZG ne predstavljajo poseg v lastninsko pravico, saj je tak način izvrševanja v skladu s socialno funkcijo lastnine, kot je določeno v 67. členu Ustave.⁶

1 Zakon o gozdovih, Ur. l. RS, št. 30/93, 56/99-ZON, 67/02, 110/02-ZGO-1, 115/06-ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13-ZDavNepr, 17/14, 24/15, 9/16-ZGGLRS in 77/16.

2 Peta točka tretjega člena ZG.

3 Glej rezultate analize Star Tree Projekta: D4.1. The role of institution in NWFP development: current state and historical changes.

4 43. člen Pravilnika o varstvu gozdov, Ur. l. RS, št. 114/09 in 31/16.

5 Odločitev Ustavnega sodišča, U-I-40/06.

6 Odločitev Ustavnega sodišča, U-I-51/95.

Presoja glede na konkretne okoliščine vsakega primera je ključna pri urejanju rekreacijske in turistične rabe gozdov, saj se danes v Sloveniji pojavlja vrsta različnih oblik rekreacijskih in turističnih aktivnosti v gozdovih, ki so različno lastninsko urejeni in z različno aktivnimi lastniki gozdov. Na primer, rekreacijski tek po gozdu, ki ga izvaja lokalno športno društvo kot obliko redne športne vadbe, ki jo udeleženci plačajo društvu, lahko lastnik gozda v enem kraju prepove, v drugem kraju jo lastnik gozda dopusti ob predhodnem obvestilu o izvajanju aktivnosti, v tretjem kraju jo lahko lastnik gozda dopusti brez kakršnega koli obvestila, v četrtem kraju pa lahko zahteva od športnega društva v zameno pomoč pri ureditvi parkirišča na njegovi posesti ob gozdu za vse udeležence vadbe. Trenutna zakonodaja ne določa posebnih pravil, kako ravnati v takšnih primerih. Ravno številčnost rešitev, ki so na voljo, skupaj s potrebo po upoštevanju negativnih vplivov teh aktivnosti na gozdni ekosistem, pa dodatno nakazuje na reševanje tega vprašanja od primera do primera, kot je že pritrdilo Ustavno sodišče. Pri tem imajo pomembno vlogo prav vsi deležniki gozdnega prostora: lastniki gozdov, izvajalci rekreacijskih aktivnosti, izvajalci turističnih aktivnosti, rekreativci, turisti, lokalna skupnost, občina, državne institucije (npr. Zavod za gozdove, Zavod za varstvo narave), gozdni inšpektorji, nevladne organizacije itd, saj med njimi lahko prihaja do konfliktov kot tudi do vzpostavitve pomembnih sinergij.

S tega vidika je pomembno, da začnemo tudi v Sloveniji resneje upoštevati načelo sodelovanja med deležniki, ki postaja vse bolj pomembno načelo mednarodnega okoljskega prava. Načelo sodelovanja med vsemi deležniki oz. angleško »multi-stakeholder cooperation« zahteva, da pri sprejemanju odločitev, oblikovanju politik in izvedbi aktivnosti sodelujejo vsi deležniki, ki imajo interes, koristi in obveznosti povezane z upravljanjem naravnega vira.⁷ Načelo mednarodnega okoljskega prava se prenaša tudi v nacionalna prava in predstavlja vodilo, ki ga je treba upoštevati pri razlagi pravnih določb nacionalnega prava. Tako nam lahko pomaga pri reševanju konfliktov, ki nastanejo pri izvrševanju petega člena ZG. Načelo sodelovanja med deležniki je najbolj učinkovito, kadar vsi deležniki sodelujejo med seboj v celotnem postopku izpolnjevanja obveznosti, od samih pogajanj, skozi postopek odločanja, do izvrševanja aktivnosti, ki predstavljajo izpolnitev obveznosti.⁸ Takšno reševanje problemov povezanih z izvajanjem rekreacijskih in turističnih aktivnosti v gozdu v dialogu omogoča, da se naslovijo prav vsi vidiki določenih konfliktov in predstavijo prav vse koristi od izvajanja omenjenih aktivnosti, saj vsak deležnik predstavi svoj pogled in rešitve, ki jih vidi. Ob popolni razgrnitvi konfliktov in koristi lahko deležniki skupaj lažje dosežejo soglasje in se odločijo za način dovoljene rekreacijske in turistične rabe gozdov, ki je v konkretnih okoliščinah najprimernejši z vseh vidikov. Takšno sodelovanje pa spodbuja tudi pridobivanje in širjenje znanja.⁹ Skozi izmenjavo mnenj in predlogov ter pogajanja se vsi deležniki spoznavajo z različnimi pogledi na vprašanje ureditve izvajanja rekreacijskih in turističnih aktivnosti v gozdu ter različnimi metodami upravljanja takšnih aktivnosti. To pa hkrati pomeni, da skupaj oblikujejo neko skupno zavest o pomebnosti rekreacijske in turistične rabe gozdov v njihovi lokalni skupnosti in o vseh koristih, ki jih lahko takšne aktivnosti prinesejo za lokalno skupnost, kot so na primer zelena delovna mesta, ureditev obgozdne infrastrukture in razvoj drugih povezanih panog v skupnosti.

7 Bäckstrand, K., Multi-Stakeholder Partnerships for Sustainable Development: Rethinking Legitimacy, Accountability and Effectiveness, 16 *European Environment* (2006), str. 291.

8 Tamo, A., New Thinking on Transnational Corporations and Human Rights: Towards a Multi-stakeholder Approach, 34(2) *Netherlands Quarterly of Human Rights* (2016), str. 156-157.

9 Prav tam.

Zakonodaja in predpisi kot jih vidijo lastniki gozdov

Gašper Cerar¹

¹ Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Lastninsko pravico ureja Ustava RS¹, ki omogoča pravico do zasebne lastnine (33. člen) in uživanje lastnine na način, da je zagotovljena njena gospodarska, socialna in ekološka funkcija (67. člen). Rabo gozdnega prostora z vidika treh funkcij lastnine natančneje in opredeljuje predvsem Zakon o gozdovih² (v nadaljevanju: ZG). Gospodarska funkcija je s 3. členom ZG prevedena v proizvodno funkcijo gozda, zlasti proizvodnja lesa, pridobivanje drugih gozdnih dobrin ter lov. Ekološka funkcija zajema predvsem varovanje gozdnih zemljišč, klimatske funkcije in sestojev ter ohranjanje biotske raznovrstnosti, socialna funkcija pa se nanaša na rekreacijo, turizem, poučevanje in raziskovanje ter funkciji varovanja naravnih vrednot in varovanja kulturne dediščine. Funkcije lastnine se konkretizirajo s pravicami in obveznostmi lastnika gozdnega zemljišča.

Lastnik z gozdom ne gospodari popolnoma prosto, temveč skladno z načrti za gospodarjenje in odločbami o sečnji, ki jih pripravi strokovna inštitucija. V času priprave gozdnogospodarskega načrta, v katerem se izražajo gospodarska, ekološka in socialna funkcija lastnine, imajo lastniki gozda možnost sodelovanja pri pripravi osnutka ter pri sprejemanju gozdnogospodarskega načrta. Sodelovanje javnosti je različno po območnih enotah Zavoda za gozdove Slovenije: običajno se že v času priprave osnutkov gozdnogospodarskih načrtov pripravljavci posvetujejo z lastniki gozdov ter njihove ideje, pričakovanja in želje vključijo v osnutek načrta še pred javno razgrnitvijo. Pogosta težava je argumentacija predlogov in interesov lastnikov, zlasti ob upoštevanju stališč gozdarske stroke in okoljevarstvenikov.

V načrtih za gospodarjenje z gozdovi se lahko določijo območja na katerih sta mogoči ježa in vožnja s kolesom po označenih gozdnih vlakah in drugih poteh (10. člen ZG). Takšna območja dajejo možnost razvoja turizma v gozdnem prostoru, ki omogoča dodaten zaslužek lokalnemu prebivalstvu, za označitev območij za ježo in kolesarjenje pa je potrebno pridobiti soglasje lastnika gozda.

Lastnik gozda po določbi 5. člena ZG v svojem gozdu dopušča prost dostop, navedeno je že večkrat kot skladno z Ustavo RS poudarilo Ustavno sodišče RS³. Prost dostop zajema peš dostop v gozdni prostor (3. člen ZG), ki je omejen na nepridobitne aktivnosti oseb, ki niso lastniki gozdnega zemljišča. Lastniki gozdov praviloma ne nasprotujejo sprehodom po poteh v gozdu, problematična je lahko hoja izven poti, če povzroča škodo (v tem primeru je povzročitelj škode odškodninsko odgovoren lastniku), problematično je tudi onesnaževanje s strani nelastnikov (157a. člen Zakona o varstvu okolja⁴ določa, da je smeti, tudi drobne, dolžan odstraniti lastnik gozda, v kolikor povzročitelj ni znan oziroma dokazan).

1 Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a

2 Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNep, 17/14, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16

3 Npr. sklep U-I-51/95 z dne 18. 3. 1999, odločba U-I-40/06 z dne 11.10.2006

4 Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ in 21/18 – ZNOrg)

Kadar se v gozdnem prostoru izvaja pridobitna turistična ali rekreativna dejavnost, mora organizator plačljive dejavnosti za dostop v gozd pridobiti soglasje lastnika, v katerem je smiselno dogovoriti pogoje uporabe zasebne gozdne nepremičnine, razdelitev odgovornosti, lahko tudi nadomestilo za poslovno oziroma pridobitno uporabo prostora. Težave v praksi se pojavljajo predvsem pri vprašanih, kdaj se konča nepridobitna dejavnost in prične pridobitna, nadalje pri kontroli in morebitnem sankcioniranju oseb, ki na tujem zasebnem zemljišču izvajajo plačljive aktivnosti.

Prost dostop v gozd se izvaja na lastno odgovornost (3. člen ZG), zato lastniki gozdov ne odgovarjajo za poškodbe in škodo, ki utegne obiskovalcem gozdov nastati pri dovoljenem dostopu v gozd. Osebe, ki niso lastniki gozda, se morajo na tuji nepremičnini vesti samoodgovorno in upoštevati vsa navodila ter opozorila lastnika, zakupnika ali drugega uporabnika nepremičnine (npr. opozorilo zaradi sečnje).

Uporabo gozdnega prostora, kjer so označene planinske poti, opredeljuje Zakon o planinskih poteh⁵ (v nadaljevanju: ZPlanP). Lastnik gozdnega zemljišča, preko katerega poteka planinska pot, mora uporabnikom dopustiti, da jo na lastno odgovornost uporabljajo za hojo, tek ali plezanje, planinskemu društvu pa mora dovoliti vzdrževanje poti na način, ki najmanj obremenjuje zemljišče ob planinski poti (3. do 7. člen in 13. člen ZPlanP). Za postavljanje drogov za usmerjevalne table ali druge večje posege na poti je potrebno pridobiti soglasje lastnika zemljišča, saj takšni posegi presegajo pojem »vzdrževanje poti«. Velja še, da je po planinskih poteh načeloma prepovedana vožnja s kolesi ali vozili na motorni pogon, prav tako je prepovedana ježa. 19. člen ZPlanP omogoča večnamensko rabo planinskih poti (za hojo in kolesarjenje), lastnikovo stališče glede dovolitve kolesarjenja se upošteva pri določitvi namena planinske poti.

5 Uradni list RS, št. 61/07

V gozdu lastnik dopušča čebelarjenje, lov in rekreativno nabiranje plodov, zelnatih rastlin, gob in prosto živečih živali (5. člen ZG). Čebelarska društva se z lastniki gozdnih nepremičnin dogovorijo za postavitve čebelnjakov. Lovci lastnikom gozdov praviloma ne prispevajo nadomestila za izvajanje lova: odškodnina zaradi izvajanja lova nastopi šele, ko nekdo pri lovu lastniku zemljišča povzroči škodo (77. člen Zakona o divjadi in lovu⁶, v nadaljevanju: ZDLov-1). Lovska družina je sicer dolžna zagotoviti povračila škod od divjadi lastnikom ali uporabnikom zemljišč (21. člen ZDLov-1), npr. kadar se gozd pomlajuje umetno ali naravno, bi morali vsako škodo, ki na mladem rastju nastane zaradi divjadi, ovrednotiti in lastniku plačati odškodnino.

Zaradi redkega nadzora in nizkih glob je problematično intenzivno in pogosto prekomerno rekreativno nabiralništvo plodov, zelnatih rastlin in gob (Pravilniku o varstvu gozdov⁷ določa, da med drugim lahko posamezni obiskovalec gozda v smislu rekreativnega nabiranja za lastne potrebe nabere dnevno največ dva kilograma gob in kostanja ter en kilogram zelnatih rastlin). Osebnopolnilno delo »nabiranje in prodaja gozdnih sadežev in zelišč v njihovi osnovni obliki« iz Pravilnika o osebnem dopolnilnem delu⁸ predstavlja nezakonito razširitev rekreacijske (socialne) funkcije gozda iz 5. člena ZG na pridobitno (ekonomsko) funkcijo gozda. Posamezniku, ki ni lastnik gozda, pridobitna funkcija ne pripada avtomatično. Rekreativno nabiranje plodov s prodajo preko osebnega dopolnilnega dela iz rekreativne dejavnosti (izhajajoč iz socialne funkcije lastnine) s prodajo nabranih dobrin prerase v pridobitno dejavnost, ki se nanaša na ekonomsko funkcijo lastnine. Oseba, ki bi želela izvajati »nabiranje in prodaja gozdnih sadežev in zelišč v njihovi osnovni obliki«, bi morala imeti soglasje lastnika gozda, kjer bo tovrstne sadeže nabirala. Plodovi gozdnih rastlin, zelnatih rastlin in gob niso javno dobro, ki bi se jih lahko izkoriščalo in tržilo brez odškodnine lastniku gozda.

Kadar lastnik gozda drevje goji zaradi plodov (npr. maroni), lahko na občini zahteva izdajo prepoved nabiranja takih plodov (25. člen ZG). Prepoved na predlog lastnika gozda odredi župan, ki z odločbo prepove nabiranje določene vrste plodov. Obiskovalci gozda morajo biti s takšno prepovedjo seznanjeni: lastnik gozda mora prepoved nabiranja plodov na primeren način objaviti in označiti. V praksi oziroma po napotilih iz občinskih odločb se postavi ustrezne table ob vstopu na parcele ali se nepremičnino, kjer je nasad, ogradi v celoti oziroma se ogradi posamezno drevo, nasad, ipd.

Graditi je potrebno na odnosih med uporabniki zemljišč in lastniki zemljišč, ki morajo zajemati priznanje lastniških upravičenj, upoštevanje izražene prepovedi dostopa, vožnje, nabiranja plodov dreves, kjer to lastnik prepove, ter z željo po čim manjšem vplivu na gozdni prostor sodelovanje pri usmerjanju na obstoječe poti preko gozdnih površin. Uporabniki gozda naj se samoregulirajo in upoštevajo izraženo voljo lastnikov.

6 Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C in 31/18

7 Uradni list RS, št. 114/09 in 31/16

8 Uradni list RS, št. 94/14

Gozd kot prostor številnih interesov in priložnosti

Peter Kumer¹, Mateja Šmid Hribar¹, Aleš Smrekar¹

¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU

Gozd v Sloveniji je prizorišče številnih interesov. Rezultati spletne raziskave izvedene leta 2017 v okviru projekta CRP »Priprava strokovnih izhodišč za turistično in rekreacijsko rabo gozdov«, pravijo, da v Sloveniji kar devet od desetih prebivalcev obišče gozd v prostem času. Po drugi strani je skoraj vsak četrti državljan lastnik ali solastnik gozda. Med druge deležnike sodijo Zavod za gozdove Slovenije, ki predvsem upravlja z gozdovi, varuhi naravne in kulturne dediščine, interesne skupine kot so društva lastnikov gozdov in industrija (med najpomembnejšimi sta lesna in turistična). Gozd, ki pokriva 60 % celotnega površja Slovenije je za razliko od mnogo drugih držav naseljem dostopen in ljudem pravno omogočen. Državljeni ga razumemo kot prostor, ki predstavlja zdravo okolje za preživljanje prostega časa. Toda prav zato, ker je gozd prizorišče številnih interesov, iz tega izhajajo tudi konflikti, ki pa so predvsem v medijih bolj napihnjeni kot so v resnici. V prispevku so predstavljeni konflikti, ki jih prepoznajo lastniki (Kumer, 2017). Večinoma gre za neprimeren odnos obiskovalcev do zasebnega gozda, ki ni skladen niti s predpisi niti z gozdnim bontonom. Predstavljeni so tudi konflikti, ki jih prepoznajo obiskovalci gozda in so večinoma povezani z nezdržljivostjo različnih rab gozda. Konflikti so omejeni sezonsko in prostorsko (bolj obljudena gozdna območja). Ko gre za rekreativno (neprofitno) rabo gozda bi bilo potrebno konflikte reševati lokalno in z usklajevanjem med vpletenimi. Izkazalo se je tudi, da rešitev tiči v boljšem poznavanju predpisov in gozdnega bontona, kar pa mora biti naloga služb, ki se ukvarjajo z vzgojo, izobraževanjem in informiranjem. Ko gre za tržno turistično dejavnost v gozdu, bi moral turistični ponudnik pridobiti soglasje lastnika, ki bi moral biti tudi soudeležen pri dobičku. V prispevku smo prepoznali štiri tipe izzivov, ki so povezani z gozdnim prostorom v Sloveniji in navedli možne rešitve.

Perspektive mikoturizma v Sloveniji in Evropi

Tine Grebenc¹, Hana Štraus²

¹ Gozdarski inštitut Slovenije

² Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Mikoturizem je relativno nov termin, ki ga v zadnjih dveh desetletjih uporabljamo za dejavnosti na področjih gozdarstva, hotelskih storitev, kulinarike, izobraževanja, rekreacije ter drugih podeželskih in regionalnih gospodarstev in vključujejo izkoriščanje gob v gozdu. Mikoturizem je specializirani del širšega ekoturizma ali rekreacijskega turizma ki v praksi predstavlja posameznike ali skupine usmerjene v nabiranje užitnih gliv, večanju gastronomske ponudbe, trgovanju z gobami ter zagotavljanju drugih socialnih, ekonomskih in kulturnih prednosti. Mikoturizem je v Sloveniji še relativno slabo razvita panoga. Njeno izvajanje pa je v glavnem omejeno na izobraževalni del, ki ga že desetletja uspešno izvaja Mikološka zveza Slovenije, v manjši meri pa tudi na demonstracijske aktivnosti in vodenja skupin v organizaciji posameznih izvajalcev turistične dejavnosti ter znanstveno in strokovno obravnavo področja nelesnih gozdnih dobrin (Gozdarski inštitut Slovenije). Ostale možnosti in priložnosti pa ostajajo v glavnem v domeni posameznikov.

V Evropi v sektor mikoturizma sodijo tudi najbolj prepoznana skupina gob – gomoljike ali tartufi, predvsem njihovo nabiranje, priprava, gojenje in predelava. Finančne posledice na gomoljicah temelječega mikoturizma v večji meri ostajajo neznanka, zato smo želeli pripraviti pregled javno dostopnih podatkov o vrednostih dejavnosti (mikoturizem, trgovanje, gojenje) z gomoljikami za Evropske države. Pri pregledu smo upoštevali predvsem dejavnosti, ki sovpadajo z principi mikoturizma, vključujejo pa tudi programe ohranjanja/vzdržne izrabe glivnih virov, infrastrukturo, oblike prenosa in nadzora znanj, kratkotrajne in dolgotrajne programe aktivnosti ter sodelovanje lokalnega prebivalstva.

Pregled po Evropskih državah je pokazal izrazito razdvojenost med »klasičnimi«¹ državami s tradicijo gomoljkarstva (Francija, Španija, Italija in v manjši meri Hrvaška in Madžarska) in ostalimi Evropskimi državami. Prve imajo dobro razvita področja mikoturizma, gastronomije, izobraževanja, kar se kaže tudi oceni aktivnih delavcev na področju gomoljkarstva (v ožjem pomenu besede), ki se giblje od nekaj tisoč (Hrvaška) do > 70000 (Italija). Za države s tradicijo gomoljkarstva zasledimo objavljene raziskave trga za področje mikoturizma, medtem ko so v ostalih evropskih državah raziskave v glavnem omejene na raziskave ekologije in poskuse gojenja gomoljike. Tudi finančne posledice na gomoljike vezanih delavnosti (vključno z mikoturizmom) so znane predvsem za Francijo, Italijo, Hrvaško, Madžarsko in Švedsko, skupna vrednost (uradnih) transakcij se giblje okoli 170M€ letno.

Pregled obstoječih virov kaže, da je v mnogih državah gomoljkarstvo in posledično mikoturizem zakonsko omejen, ali pa je trg formalno neurejen in posledično nesledljiv. Za večino držav je bilo nemogoče pridobiti relevantne podatke za z mikoturizmom povezane dejavnosti, kot so komplementarne aktivnosti v naravi (prikazi iskanja, rekreacija, izobraževanja,...), pa tudi sezname turističnih ponudnikov, ki delujejo na področju in podatke o aktivnih lastniki / upravljavci področij (gozda), šolah, društvih, individualnih pridelovalcih... Težavno je bilo tudi pridobivanje razdrobljenih podatkov o tematskih festivalih, kulturnimi dogodki,..., vezanih na mikoturizem. Povzamemo lahko, da trenutno mikoturizem v Sloveniji in po Evropi predstavlja več primerov

dobrih praks, vezanih predvsem na države z daljšo tradicijo uporabe gliv (predvsem gomoljik), manjka pa krovni pregled področja in ustrezna oblika organiziranosti, ki bi ponudnike in povpraševanje zbrala na enem mestu.

Ključne besede: mikoturizem, glive, tartufi, pregled

Izhodišča za razmišljanje o urejanju gospodarjenja z gobami

Slavko Šerod¹

¹ Mikološka zveza Slovenije

Urejanje gospodarjenja z gobami je potrebno zaradi povečevanja nabiranja gob, saj se število nabiralcev gob povečuje. Gobarjenje namreč prinaša gobarjem določene koristi: gobe, rekreacija, doživljanje gozda, možnost zaslužka.

Zaradi povečevanja nabiranja gob se povečujejo tudi negativni vplivi na celotni gozdni ekosistem. Poškodbe gozda, ki nastanejo zaradi gobarjenja, lahko strnemo v naslednje točke: (i) zbijanje tal (poškodbe in vpliv na rast micelijev), (ii) uporaba gozdnih prometnic (poškodbe), (iii) plašenje divjadi (posledično povečana poraba hrane), (iv) poškodbe drevesnega pomladka, (v) zmanjševanje števila trosov gliv za širjenje, (vi) možni negativni vplivi na mikorizo (sožitje med gobami in rastlinami), (vii) dodatni, še naznani vplivi ... Narava s svojo kompleksnostjo in dinamiko onemogoča, da bi v vsakem trenutku imeli na voljo natančno vedenje o njej. Zato je brez podrobnejših študij, včasih pa celo z njihovo pomočjo, nemogoče predvideti, kakšne posledice bo imela neka človekova dejavnost na naravo, na njene sestavne elemente in procese, ki potekajo med njimi. Zakonitosti rasti gob niso popolnoma razjasnjene, vendar je iz osnovnih zakonitosti razmnoževanja živih bitij nedvoumno jasno, da neprekinjen odvzem razmnoževalnih enot (trosnjakov) zmanjšuje število uspešnih naselitev novih osebkov. Če nismo z gotovostjo prepričani, da neko dejanje ne bo škodljivo vplivalo na naravo oziroma okolje, moramo ravnati, kot da škodljivi vplivi obstajajo, in se odločati v skladu s tem. Včasih lahko škodljive vplive na podlagi najboljših znanstvenih dognanj predpostavimo, ne moremo jih pa dokazati.

Nihče ne ve, koliko gob lahko odvezamemo iz gozda brez škode za njihov obstoj. Zato mora pri urejanju gospodarjenja z njimi veljati načelo previdnosti. Načelo previdnosti je temeljno načelo evropske okoljske politike in pomeni, da v primeru dvoma prevlada korist varstva okolja pred drugimi interesi.

V slovenskem sistemu načrtovanja to pomeni, da je pobudnik načrta tisti, ki mora zagotoviti ustrezno presojo, torej okoljsko poročilo in presojo sprejemljivosti na varovana območja, in v primeru, da ta ne odpravi dvoma, poskrbeti za zadostne dokaze o tem, da škodljivih posledic ne bo.

V slovenski zakonodaji je načelo previdnosti prikazano kot eno izmed temeljnih načel v Zakonu o varstvu okolja. Smiselno bi bilo, da prihodnja zakonodaja še dodatno ureja gospodarjenje z gobami in sicer na način, da: preprečuje upadanje rasti gob, povrne lastnikom gozdov škodo, ki jo utrpijo zaradi nabiranja gob v njihovih gozdovih, pridobi podatke o nabranih količinah in trende rasti gob z namenom urejanja nabiranja. Gospodarjenje z gobami država lahko kvalitetno uredi na osnovi strokovnih razlogov (npr. na osnovi rezultatov monitoringa rasti gob). Država lahko omeji tudi nabiranje na določenih območjih (posebej ogroženih). Kontrola na terenu bi morala obsegati veliko število pooblaščenih oseb (npr. policija, cariniki, inšpekcija, naravovarstveni nadzorniki, delavci Zavoda za gozdove Slovenije,...).

Iz predlaganih razmišljanj smo izoblikovali naloge, ki bi jih izvajali v Mikološki zvezi Slovenije (MZS): (i) izobraževalne in popularizacijske dejavnosti, (ii) izvajanje monitoringa rasti gob. V MZS predlagamo še dodatne ukrepe za varovanje gob: (i) Pospesevanje gojenja saprofitskih vrst gliv (trenutno se komercialno goji gobe iz treh rodov: kukmaki (*Agaricus* spp.), ostrigarji (*Pleurotus* spp.) in užitni nazobčanec (*Lentinula edodes*). Gojiti pa je mogoče bistveno več saprofitnih vrst gob, (ii) Mikorizacija drevesnih sadik, (iii) Posebna pravna ureditev nabiranja gomoljik in razvoj gojenja gomoljik (v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije, Kmetijskim inštitutom Slovenije in Inštitutom za sistematiko višjih gliv).

Ključne besede: Rekreacija, turizem, gobe, Mikološka zveza Slovenije

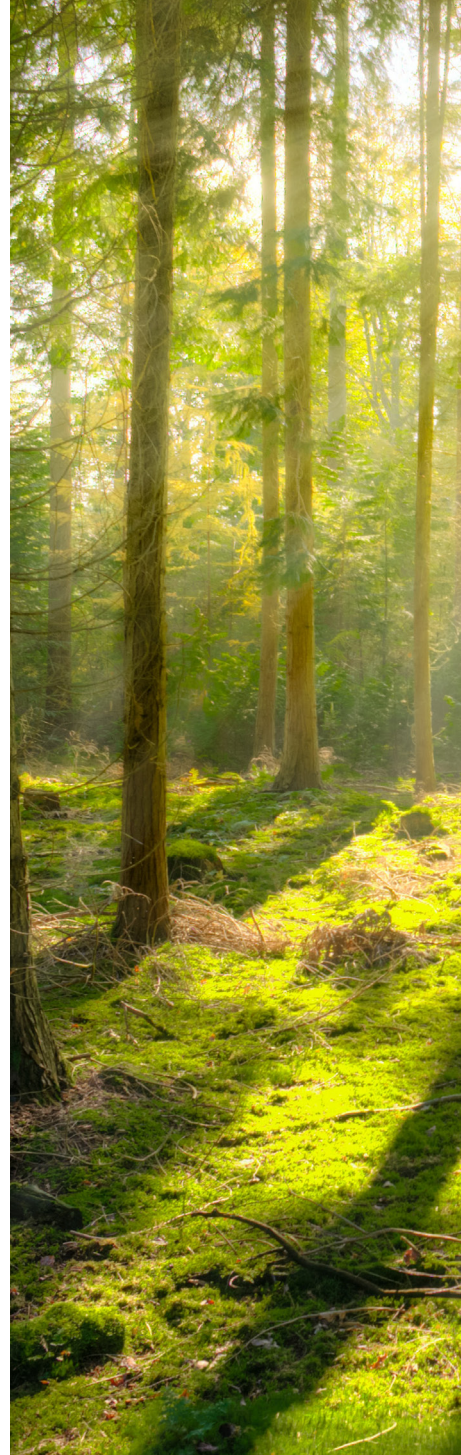
Kazalo

Predgovor	4
Program konference	5
Urša Vilhar Predstavitel CRP projekta »Priprava strokovnih izhodišč za turistično in rekreacijsko rabo gozdov«	6
Aleš Smrekar, Peter Kumer, Mateja Šmid Hribar Študija o KPTRŠH primerjava iz leta 2010 in anketa za celotno Slovenijo 2017	7
Dušan Macura Gozd kot dejavnik okoljske kondicije	8
Peter Železnik Gozdna pedagogika – priložnost ali nuja za turizem v gozdu?	9
Helena Smrekar, Miha Kržič, Miha Kostevc, Anže Japelj Rekreacijske navade in motivi obiskovalcev Rožnika	10
Peter Zajc Parki enoslednic – je to odgovor na urejeno gorsko kolesarjenje	11
Irena Kavčič, Aleksandra Majić Skrbinšek Medvedu prijazen turizem – smernice za odgovorno ravnanje	12
Maša Kovič Dine Pravni vidiki turistične in rekreacijske rabe gozdov	13
Gašper Cerar Zakonodaja in predpisi kot jih vidijo lastniki gozdov	15
Peter Kumer, Mateja Šmid Hribar, Aleš Smrekar Gozd kot prostor številnih interesov in priložnosti	18
Tine Grebenc, Hana Štraus Perspektive mikoturizma v Sloveniji in Evropi	19
Slavko Šerod Izhodišča za razmišljanje o urejanju gospodarjenja z gobami	21

11. september 2018, Ljubljana

Zbornik zaključne konference CRP projekta
»Priprava strokovnih izhodišč za turistično
in rekreacijsko rabo gozdov«

TRAJNOSTNA REKREACIJA IN TURIZEM V GOZDU

SLIKA: SKITTERPHOTO.COM